

TABLE DES MATIÈRES

- [Livre](#)
 - [\[Liminaria\]](#)
 - [\[Page de couverture\]](#)
 - [\[Page blanche\]](#)
 - [\[Faux-titre\]](#)
 - [\[Page de titre\]](#)
 - [\[Page blanche\]](#)
 - [Vorrede](#)
 - [Inhalt](#)
 - [Vorbemerkungen](#)
 - [I. Die handschriftliche Überlieferung](#)
 - [II. Allgemeiner Charakter und Bestimmung des Werkes](#)
 - [III. Benutzte Quellen](#)
 - [IV. Art des Verfahrens bei der Abfassung des Werkes](#)
 - [V. Ort und Zeit der Abfassung](#)
 - [VI. Vermutungen über die Entstehungsgeschichte](#)
 - [VII. Die lateinische Überstezung des Ricardus Pisanus](#)
 - [A. Die handschriftlichen Grundlagen](#)
 - [B. Charakter, Zweck und Wert der Übersetzung ; Person des Übersetzers](#)
 - [C. Die Zeit der Abfassung](#)
 - [VIII. Bei der Ausgabe Grundsätze](#)
 - [Liber primus](#)
 - [I. \[Cunctos populos\]](#)
 - [II. De sacrosanctis ecclesiis et rebus et privilegiis earum](#)
 - [III. De episcopis et clericis et de rebus ipsorum](#)
 - [IIII. De episcopali audientia et de potestate quam habet super clericos](#)
 - [V. De hereticis](#)
 - [VI. De Judaeis](#)
 - [Explicit liber I. Incipit II.](#)
 - [I. De edendo](#)
 - [II. De in jus vocando](#)
 - [III. De pactis](#)
 - [IIII. De transactione](#)
 - [V. Qui homines possunt placitari pro alio et qui non. De postulando](#)
 - [VI. De procuratoribus](#)
 - [VII. Ut divites homines non praestent patrociniū minoribus in placito. Ne liceat patrociniā potentioribus litigantibus praestare](#)

- [VIII. De illis qui faciunt nostra negotia sine nostro praecepto](#)
- [VIII. De illis rebus quae sunt factae per vim vel propter timorem. De his quae vi metusve causa gesta sunt](#)
- [X. De fraude et de dolo quod fecit unus alii](#)
- [XI. Quomodo minores XXV annis restituantur, si sustinuerunt aliquod damnum](#)
- [XII. In quo tempore possunt restitui minores XXV annis](#)
- [XIII. In quibus possunt restitui minores XXV annis et in quibus non](#)
- [XIV. In quo tempore minor XXV annis non potest esse restitutus](#)
- [XV. Quis homo non potest restituere aliquem](#)
- [XVI. Quibus ex causis majores in integrum restituantur](#)
- [XVII. Si aliquis alienat rem aliquam, quoniam timet ne aliquis eum in placito mittat](#)
- [XVIII. De arbitris](#)
- [XIX. Quae personae debent esse ille que firmant se in potestate arbitri](#)
- [XX. De qua causas possit arbiter dare sententiam et de qua non](#)
- [XXI. In qua die arbiter debet dare sententiam](#)
- [XXII. In quo loco arbiter debet dare sententiam](#)
- [XXIII. Quis potest arbitrum cogere ut det sententiam](#)
- [XXIII. Quod sententia data contra rationem non valet](#)
- [XXV. Si illi in quorum potestate est placitum discordant inter se](#)
- [XXVI. Arbiter non potest sententiam mutare postquam dederit eam](#)
- [XXVII. De iure iuranda propter calumniam dando](#)
- [Explicit liber secundus. Incipit liber tercius](#)
 - [I. De judiciis](#)
 - [II. Quis potest esse iudex et qui non](#)
 - [III. Quis potest stare in placito](#)
 - [III. De quibus rebus potest esse placitum et de quibus non](#)
 - [V. Quod sit officium iudicis](#)
 - [VI. Quod sit officium actoris](#)
 - [VII. Quod sit officium rei](#)
 - [VIII. \[Quod omnis actio vel est in rem vel est in personam\]](#)
 - [IX. Quod omnis ratio et omnis dicitura uniuscujusque melioratur post quam est placitum inceptum](#)
 - [X. Quomodo debeamus incipere placitum](#)
 - [XI. De plus petitionibus](#)
 - [XII. De induciis que petuntur in placitis](#)
 - [XIII. De induciis qua dantur propter festiuitates](#)
 - [XIII. Ante quas personas debent fieri placitae](#)
 - [XV. Quando filius potest rumpere testamentum patris et quando non](#)
 - [XVI. De falcidia quam pater et mater et aliae superiores personae coguntur dimittere](#)

filiis

- XVII. Que sunt illae causae per quas filius et filia possunt exhereditari
- XVIII. Quod filii et filiae coguntur dimittere falcidiam patri et matri, quando ipsi moriuntur
- XVIII. Per quas causas filius et filia possunt exheredare patrem et matrem de omnibus que habent
- XX. Quando filii possunt destruere donationem quam pater et mater fecerunt
- XXI. Si pater vel mater dederit in dotem alicui de filiis suis plus quam debet, que ratio est
- XXII. De petitione hereditatis
- XXIII. Quas expensas potest recuperare ille qui reddit hereditatem et quas non
- XXIII. Quantum durat dimandamentum de hereditate
- XXV. Quando aliquis potest dimandare aliquam rem corporalem
- XXVI. Quod jus est, si aliquis non vult reddere rem de qua est victus in placito
- XXVII. Per quam rationem debet peti res incorporalis
- XXVIII. De servitute que appellatur ususfructus
- XXVIII. In quibus rebus potest aliquis habere usumfructum
- XXX. Quibus modis finitur ususfructus
- XXXI. De damno quod facit unus alii sine ratione
- XXXII. [Quod non potest peti damnum heredibus defuncti]
- XXXIII. Quae ratio est inter illos qui volunt dividere hereditatem communem. Familiae erciscundae
- XXXIII. De expensis quas facit aliquis de heredibus in rebus communibus
- XXXV. Quae res non debent dividi
- XXXVI. Quis debet tenere in custodia testamentum et alias res communes
- XXXVII. Si res est evicta de parte unius rationabiliter, alii socii debent ei emendare proea parte quam habent
- XXXVIII. Quomodo debet iudex dividere hereditatem
- XXXVIII. Que ratio est inter illos qui volunt dividere aliquam rem communem. De communi dividendo
- XL. Si servus alicujus facit damnum. De noxalibus actionibus
- XLI. Quis potest dimandare damnum quod fecit servus
- XLII. Quantum potest peti per istam rationem
- XLIII. De officio iudicis
- XLIII. Per quam rationem potest aliquis constringere alium quod monstret rem de qua est placitum, si ipsa est mobilis. Ad exhibendum
- Explicit liber tercius. Incipit liber quartus
 - I. De sacramento quod aliquis facit in placito, quando non est ibi testis neque probatio
 - II. Quando iudex debet facere jurare

- [III. Quae persona potest dare istud sacramento](#)
- [IIII. Quomodo debet aliquis jurare](#)
- [V. Quod proficuum erit istud sacramentum illi qui juravit](#)
- [VI. De mutuo de avere](#)
- [VII. Si aliquis solvit quod non debet et vult illud petere](#)
- [VIII. De illo qui solvit se sciente quod non debet](#)
- [IX. Si aliquis solvit quod non debet, potest illud petere](#)
- [X. Si aliquis dat pecuniam alii ut faciat sibi aliquam rem, et ille non facit illud pro quo est datae](#)
- [XI. Quid potest peti per illam rationem](#)
- [XII. Si aliquis dat pecuniam alii ut faciat aliquam turpem rem](#)
- [XIII. De illa actione per quam aliquis petere potest rem sibi furatam](#)
- [XIIII. Qualis debet reddi res furata](#)
- [XV. De illa actione per quam aliquis potest querere illud quod aliquis habet sine justa causa](#)
- [XVI. Quomoda potest se aliquis obligare alii ut faciat aliquid](#)
- [XVII. Quis homo tenetur sine conventionione](#)
- [XVIII. De maleficio](#)
- [XVIII. Si aliquis projecit de domo in qua ego manebam aliquid quod fecit damnum](#)
- [XX. De actionibus, id est de petitionibus quas unus facit alii](#)
- [XXI. Quando heres meus potest petere illud quod ego non possum, et quando tenetur de illo de quo ego teneor](#)
- [XXII. Quod pater non debet mitti in placito pro filio neque filius pro patre neque maritus pro uxore neque uxor pro marito](#)
- [XXIII. Quod servus non tenetur postquam est factus liber de hoc quod fecit quando erat servus](#)
- [XXIIII. Quando ego possum dimandare pecuniam a debotore mei debitoris](#)
- [XXV. Quomodo et in quantum aliquis potest convenire heredem defuncti](#)
- [XXVI. In quantum tenentur heredes de maleficio quod fecit defunctus](#)
- [XXVII. Que ratio est, si aliquis convenit pagare aliquam rem pro alio vel pro se](#)
- [XXVIII. De probationibus quae sunt in placitis](#)
- [XXVIII. De illis probationibus quae non sunt legitimae](#)
- [XXX. De testimoniis](#)
- [XXXI. Quando debent jurare testimonia](#)
- [XXXII. De uno solo testimonio](#)
- [XXXIII. De illis probationibus quae fiunt per cartulam, et que ratio est, si cartula illa est perdita](#)
- [XXXIIII. Plus valet quod in veritate factum est quam quod factum est cum figmento](#)
- [XXXV. De praestantia quam unus facit alii que dicitur commodatum](#)

- [XXXVI. Quae res potest esse commodata](#)
- [XXXVII. Per quam rationem potest aliquis petere rem inpignoratam](#)
- [XXXVIII. Quod jus est, si creditor perdidit pignus](#)
- [XXXVIII. Quam rationem habet creditor contra debitorem](#)
- [XL. De negotiis illis de quibus aliquis vult conveniri pro illo quistat pro eo in aliquo opere, sicuti in navi vel in botega vel in tabula vel aliud opus](#)
- [XLI. De actione tributoria, id est que ratio est, si servus vel filius faciunt aliquod mercatum sciente patre et domino et sine eorum vetitu de suo peculio](#)
- [XLII. Quae dicitur est, si filius est missus in placito de illo mercato quod fecit in potestate patris](#)
- [XLIII. Si filius vel servus faciunt aliquod mercatum de suo peculio sine sciencia domini vel patris vel contra eorum vetitum](#)
- [XLIII. Si mercatum quod fecit filius vel servus redivit in proficuum patris vel domini](#)
- [XLV. Per quas personas possumus gadainare](#)
- [XLVI. Quae ratio est, si fillius qui est in potestate patris mallevat pecuniam](#)
- [XLVII. Quando potest peti illa pecunia que est praestata illi qui est in potestate patris](#)
- [XLVIII. Si femina facit firmantiam pro aliquo homine](#)
- [XLVIII. Si aliquis alligavit se de eo quod non recepit et alius petit ei](#)
- [L. De compensatione](#)
- [LI. Quae res possunt compensari et quae non](#)
- [LII. Quando aliquis potest compensare](#)
- [LIII. De usuris](#)
- [LIII. Usque ad quam mensuram aliquis potest accipere usuras](#)
- [LV. De illis rebus quas unus dat alii ad custodiendum](#)
- [LVI. De commendamento quod unus facit alii](#)
- [LVII. De compagna](#)
- [LVIII. De emptione et venditione](#)
- [LVIII. Si aliquis vendit hereditatem vel actionem](#)
- [LX. De illis rebus que non possunt vendi](#)
- [LXI. Quando aliquis potest destruere venditionem quae est facta](#)
- [LXII. De dimandamento quod erit de venditione et emptione](#)
- [LXIII. Si quis alteri vel sibi sub alio nomine vel aliena pecunia emerit](#)
- [LXIII. Quis potest alienare rem alterius](#)
- [LXV. Si quis alienat rem communem](#)
- [LXVI. De conventionibus quas faciunt vendito et comparator inter se](#)
- [LXVII. De servo qui venditur tali conventionem quod portetur in aliam terram](#)
- [LXVIII. Si aliquis alienat rem que est viciosa vel morbosae](#)
- [LXIX. De illis rebus quas aliquis donat ad locationem](#)
- [LXX. Quandi aliquis dat terram suam propter censum](#)

- Explicit liber IIII. Incipit liber V.
 - I. De sponsalibus, id est de fide iussione que datur in matrimoniis et de arris
 - II. De donatione quam fecit sponsus sponse et sponsa sponso
 - III. De antefacto, id est de donatione propter nuptias quam facit maritus uxori suae
 - IIII. Quod maritus non potest donare vel alienare dotem vel antefactum uxoris suae
 - V. De femina quae accepit maritum post mortem primi mariti
 - VI. Si femina quae perdit maritum non habet filios ex eo
 - VII. Si maritus dat uxori suae usumfructum suarum rerum
 - VIII. Quae persona est constricta dare dotem vel antefactum pro alio
 - IX. Quantum potest femina dare in dotem
 - X. Quam rationem habet in dotem uxoris suae
 - XI. Finito matrimonio cui potest peti dos
 - XII. In quo tempore potest aliquis petere dotem que est [data] alicui homini pro aliqua femina
 - XIII. Quas expensas potest recuperare maritus, si fecit in dote uxoris
 - XIIII. In quantum potest condemnari maritus in dotem uxoris suae si non potest illam reddere
 - XV. Quod maritus potest retinere dotem uxoris suae post diuisionem matrimonii, si pro sua culpa non est diuisum
 - XVI. Si maritus donat aliquid uxori suae vel uxor marito vel pater filio vel filius patri
 - XVII. Per quas causa maritus potest se dividere ab uxore sua vel uxor a marito
 - XVIII. Si maritus dividit se ab uxore sua, quis debet nutrire filios
 - XIX. Quod pater et mater debent nutrire filios suos et filii patrem et matrem
 - XX. Quam diricturam habent filii illi qui non sunt legitimi in rebus patris
 - XXI. Quomodo possunt vendi vel inpignorari res illorum qui sunt minores XXV annis
 - XXII. Quando minor XXV annis potest alienare res suas
- Incipit liber VI.
 - I. De servis qui fugiunt dominis suis
 - II. De furto
 - III. Quot modis potest fieri furtum
 - IIII. Quis modis potest petere rem que est furata et penam
 - V. Si pignus est furatum creditori
 - VI. Quomodo potest aliquis facere furtum
 - VII. De quibus rebus non potest fieri furtum
 - VIII. Quis potest petere rem furatam et cui potest peti
 - IX. Quis potest petere poenam fiurti, et cui potest peti
 - X. Que ratio est, si plures homines faciunt furtum
 - XI. Quam poenam debet habere ille qui furatur rem alterius
 - XII. Quod fortum est manifestum, et quod non est manifestum

- [XIII. Quomodo fur potest liberare se a re illa quam furatus est](#)
- [XIII. Usque ad quod tempus aliquis potest petere rem furatam et poenam](#)
- [XV. Quam poenam debet habere ille qui corrumpit filium vel servum alterius](#)
- [XVI. Quis potest petere poenam servi et filii corrupti et qui non](#)
- [XVII. Quid est corrumpere, et quomodo aliquis potest corrumpere servum vel filium alterius](#)
- [XVIII. Quando patronus potest succedere liberto](#)
- [XIX. Quodius est, si libertus est mortuus sine facto testamento](#)
- [XX. Quod jus habet patronus in rebus libertini, si moritur sine testamento](#)
- [XXI. Quam dricturam habent filii patroni in rebus libertini](#)
- [XXII. Usque ad quem gradum parentes patroni possunt illam dricturam habere quam patronus habebat in suo libertino](#)
- [XXIII. Que drictura est, si libertinus alienavit omnes res quas habuit vel partem ideo ut patronus perderet dricturam quam habet](#)
- [XXIII. Quomodo libertinus vel libertina efficiuntur servi](#)
- [XXV. Quomodo mulier potest succedere marito suo sine testamento vel maritus uxori suae](#)
- [XXVI. De collationibus, hoc est de rebus quas debent fratres mittere insimul post mortem patris](#)
- [XXVII. De successionibus, hoc est quomodo unus venit ad hereditatem alterius](#)
- [XXVIII. Quando quis potest facere testamentum et quando non](#)
- [XXIX. \[De re homine qui intrat in monasterio\]](#)
- [XXX. Quomodo aliquis potest facere testamentum sine scriptura](#)
- [XXXI. Qui homines debent esse testes in testamento](#)
- [XXXII. Quomodo debet esse factum testamentum in scripturis](#)
- [XXXIII. Quomodo aliquis potest facere testamentum ita quod nullus homo sciat](#)
- [XXXIII. Quomodo pater vel avus potest facere testamentum inter filios](#)
- [XXXV. Si pater et aliae superiores personae non faciunt de omnibus filiis suis suos heredes](#)
- [XXXVI. Quomodo pater et aliae superiores personae possunt dividere res suas inter filios suos sine testamento](#)
- [XXXVII. Quis potest scribere testamentum](#)
- [XXXVIII. Quod testamentum potest fieri V testibus](#)
- [XXXIX. Quomodo frangitur testamentum quod est factum recte](#)
- [XL. Quomodo debent publicari testamenta](#)
- [XLI. Qui possunt esse heredes aliorum et qui non](#)
- [XLII. Si aliquis facit suum heredem de aliquo homine de quo cogitabat quod esset suus filius et non est](#)
- [XLIII. Quomodo aliquis potest facere heredem suum pure, hoc est sine retenimento](#)

- [XLVIII. Quomodo potest aliquis facere de aliquo heredem suum cum retenimento](#)
- [XLV. Quando heredes possunt ire ad hereditatem](#)
- [XLVI. Quando ille qui est institutus heres sub aliqua conditione non potest esse heres](#)
- [XLVII. Si aliquis est institutus here usque ad certum tempus](#)
- [XLVIII. Quomodo heredes possunt ire ad hereditatem](#)
- [XLVIII. Quomodo aliquis potest refutare hereditatem](#)
- [L. De substitutionibus](#)
- [LI. \[De substitutione quae dicatur vulgaris\]](#)
- [LII. De substitutione quam facit pater filio qui est pupillus](#)
- [LIII. Quando substitutio vulgaris dicitur pupillaris](#)
- [LIII. Cui potest substitui pupillariter et cui non](#)
- [LV. De quot modis suunt heredes](#)
- [LVI. \[Servus heres domini debet omnia debita domini sui reddere\]](#)
- [LVII. De illis heredibus qui sunt sui et necessarii](#)
- [LVIII. \[Filius ideo dicuntur heredes necessarii et filiae\]](#)
- [LVIII. Qui heredes dicuntur necessarii](#)
- [LX. De hereditate filii qui est minor VII annis](#)
- [LXI. Quomodo ille qui est potestate patris potest ire ad hereditatem quae pertinet ad eum](#)
- [LXII. \[Si hereditas illa quam accepit minor XXV annis per se vel cum consensu tutoris vel curatoris vel patris vel avi fuerit damnosa\]](#)
- [LXIII. \[Si aliqua hereditas vel tota vel pars pertinet ad aliquem hominem vel ex testamento vel ab intestato\]](#)
- [LXIII. \[Si ille ad quem pertinet hereditas ex testamento vel ab intestato tota vel pro parte facit inventarium secundum legem\]](#)
- [LXV. Quomodo debet fieri inventarium](#)
- [LXVI. \[Heres potest scribere inventarium si scit et debet subscribere hoc modo\]](#)
- [LXVII. Ante quos debet fieri inventarium](#)
- [LXVIII. Infra quod tempus potest ire ad hereditatem](#)
- [LXVIII. Quomodo potest refutari hereditas](#)
- [LXX. Quod testamentum debet publicari ante potestatem](#)
- [LXXI. Si aliquis constituit sibi heredem](#)
- [LXXII. Quando heres perdit quod defunctus dimisit ei in morte sua](#)
- [LXXIII. De legatis](#)
- [LXXIII. Cui potest dimitti legatum](#)
- [LXXV. Quae res possunt dimitti per legatum alii](#)
- [LXXVI. \[Si aliquis dimisit mihi rem aliquam quae erat pignori obligata\]](#)
- [LXXVII. Quomodo aliquis potest dimittere alii per legatum](#)
- [LXXVIII. \[Quando testamentum vel valet vel non\]](#)

- [LXXVIII. Quomodo qui petit legatum debet probare quod ei sit dimissum vel non](#)
- [LXXX. \[Qui heres est institutus sive sit filius sive sit extraneus\]](#)
- [LXXXI. \[Si heres noluerit solvere legatum et noluerit facere id quod defunctus precepit\]](#)
- [LXXXII. Si uxor dimisit marito suo aliquid tali conditione ut non accipiat aliam uxorem](#)
- [LXXXIII. \[Maritus debet firmare vel jurare tunc verum est\]](#)
- [LXXXIII. Cui potest dimitti res que est dimissa per legatum](#)
- [LXXXV. Quod res defuncti sint obligate illi cui dimittit aliquid](#)
- [LXXXVI. Si aliquis dimittit aliquam rem alicui qualem vult eligere ille cui dimittit](#)
- [LXXXVII. Si aliquis dimittit alii talem rem sicut eligit Johannes](#)
- [LXXXVIII. Quod res quam defunctus dimittit alii sub conditione non debet alicui vendi](#)
- [LXXXVIII. Quando filius potest alienare rem illam quam pater precepit ut daret alii](#)
- [XC. \[Quod filius poterit dare donationem si uxorem accipit, et filia dotem si accipit maritum\]](#)
- [XCI. Si maritus dimittit per legatum uxori suae quod ipsa non dederat ei](#)
- [XCII. De illis rebus quas aliquis dimittit alii sub conditione](#)
- [XCIII. Quod heres debet pagare usuras, si non vult pagare quod defunctus precepit](#)
- [XCIII. Si defunctus precepit heredi suo ut ipse redderet alii hereditatem](#)
- [XCV. Si defunctus dimisit aliis tantum quod non dimisit falcidiam heredi](#)
- [XCVI. De legatis de quibus aliquis non potest retinere falcidiam](#)
- [XCVII. \[De legatis quod defunctus dimisit in morte sua non valet\]](#)
- [XCVIII. Si ille cui aliqua res est dissimulata in morte moritur ante quam petat eam](#)
- [XCVIII. Si aliquis dimisit aliquam rem alii ad certum tempus, heres debet eam firmare illi cui defunctus dimisit eam](#)
- [C. Quomodo potest unus succedere alii sine testamento](#)
- [CI. Quomodo filius et filia debent succedere patri et matri](#)
- [CII. Quomodo pater et mater debent succedere filiis suis](#)
- [CIII. Quando unus parens debet succedere alii sine testamento](#)
- [CIII. Si defunctus dimisit sorores vel fratres](#)
- [CV. Quam dictionem habet pater in rebus filiorum](#)
- [CVI. Quando pater potest alienare res filii](#)
- [CVII. Quod filius non potest alienare res in quibus pater habet usumfructum](#)
- [CVIII. Quando pater non potest habere usumfructum in rebus filii](#)
- [Incipit liber VII](#)
 - [I. De franchitate](#)
 - [II. Quomodo servus efficitur liber contra voluntatem domini](#)
 - [III. Si duo habent servum communem, unus potest dare libertatem contra voluntatem alterius](#)
 - [III. Quomodo potest aliquis dare libertatem servo qui est in pignore](#)
 - [V. Quis non potest dicere quod sit liber](#)

- [VI. \[Si aliquis est mortuus qui stetit in tempore vite suae in presentia sicuti homo liber\]](#)
- [VII. Per quantum tempus aliquis efficitur liber](#)
- [VIII. Quomodo aliqua res efficitur alterius](#)
- [VIII. De apibus](#)
- [X. De bestiis et avibus que solent ire et redire](#)
- [XI. De gallinis et aucis](#)
- [XII. Si aliqua insula nascitur in aliquo flumine, cujus debet esse](#)
- [XIII. Si flumen crescit et cooperit terram alicuius](#)
- [XIII. Si aliquis facit aliquid de aliena causa](#)
- [XV. Si aliquis aedificat in terra sua de lapidibus alienis](#)
- [XVI. De illo qui aedificat de sua materia in terra alterius](#)
- [XVII. Si aliquis plantat arborem alterius in sua terra vel arborem suam in terra alterius](#)
- [XVIII. Si aliquis scribit cartulas alterius, cujus debent esse](#)
- [XIX. Si aliquis seminat campum alterius bona fide, cujus debet esse fructus](#)
- [XX. Si quis invenit thesaurum, cujus debet esse](#)
- [XXI. \[Si aliquis casualiter invenit thesaurum in tali loco qui sit communis totius ville vel sit fisci, id est rei publica\]](#)
- [XXII. Quid est thesaurus](#)
- [XXIII. Quomodo aliquis lucratur dominium rei per traditionem](#)
- [XXIII. Quid est tradere rem](#)
- [XXV. Quando ille qui comparat rem efficitur dominus](#)
- [XXVI. Si aliquis invenit rem que est gitata extra navem per malum tempus, cujus debet esse](#)
- [XXVII. De usucapione, hoc est quomodo aliquis lucratur in possessione trium annorum](#)
- [XXVIII. Quid est usucapio](#)
- [XXVIII. Que res potest usucapi et que non, et per quantum tempus](#)
- [XXX. Qui possunt usucapere rem alterius et qui non](#)
- [XXXI. Quomodo aliquis lucratur rem alterius per possessionem et quomodo retinet et quomodo perdit](#)
- [XXXII. \[Possidere est quando ille vult retinere rem\]](#)
- [XXXIII. Quomodo aliquis lucratur possessionem alicujus rei](#)
- [XXXIII. Que debet scire ille qui vult lucrari possessionem alicujus rei](#)
- [XXXV. Que res possunt possideri et que non](#)
- [XXXVI. Per quos homines gadanio possessionem alicujus re](#)
- [XXXVII. Quae possessio est viciosa](#)
- [XXXVIII. Quomodo ego perdo possessionem illius rei quam ego teneo](#)
- [XXXVIII. Quomodo aliquis lucratur rem alterius per possessionem X vel XX annorum](#)
- [XL. Quando aliquis potest continuare possessionem suam cum possessione illius a](#)

quo habuit eam per successionem vel aliquo modo

- XLI. Quomodo franguntur praescriptiones
- XLII. Per quantum tempus potest se defendere ille qui tenet rem que fuit inpignorata alii
- XLIII. Quibus non nocet praescriptio X vel XX annorum
- XLIII. Si imperator vel imperatrix donant aliquid alicui
- XLV. De praescriptione XXX vel XL annorum
- XLVI. Per quantum tempus potest se defendere ille qui tenet rem alterius
- XLVII. De illo dimandamento quod non finitur usque ad XL annos
- XLVIII. Si aliquis petit rem que sibi fuit inpignorata
- XLIX. De rationibus ecclesiarum et aliorum locorum venerabilium
- L. Quantum durat dimandamentum quod unus facit alii, postquam placitum est inceptum
- LI. Quibus non nocet praescriptio XXX vel XL annorum
- LII. Quam diuturnam habet ille qui tenuit rem alterius per X vel per XX vel XXX vel XL annos
- LIII. De illo qui tenet aliquam rem per praeceptum iudicis
- Incipit liber VIII
 - I. De interdictis, et prius si arbor alicujus nocet domui alterius
 - II. Quando heres potest petere hereditatem que pertinet ad eum
 - III. Quomodo ille qui est gitatus de possessione alicujus rei immobilis potest recuperare possessionem
 - III. Quantum potest dimandare ille qui est projectus de possessione
 - V. Quam penam debet habere ille qui proicit alium de possessione
 - VI. De illo qui intravit in vacam possessionem, id est quam nullus tenebat
 - VII. Si aliquis disturbat possessionem alterius ita quod non dimittit illum tenere in pace illud quod tenet
 - VIII. De superficiario, id est de illo qui habet domum in terra alterius
 - IX. De precario, hoc est de re quam aliquis dimittit tenere alii per preces et pro amore
 - X. De domibus
 - XI. De pignoribus
 - XII. Quomodo potest liberari res que est in pignore
 - XIII. Quid debeat creditor computare pro debito, quando debitor vult recolligere pignus
 - XIII. Quam custodiam debet habere creditor de pignore
 - XV. Quando res debitoris mei sunt mihi obligatae pro pignore sine omni conventionem
 - XVI. Si aliquis mittit in pignore rem alterius
 - XVII. Que res non possunt mitti in pignore
 - XVIII. Si una res est missa in pignore duobus hominibus
 - XIX. Quando secundus creditor habet meliorem diuturnam in pignore

- [XX. \[Si aliqua femina petit dotem suam\]](#)
- [XXI. Quomodo aliquis potest habere illam diricturam quam habebat prior creditor](#)
- [XXII. Si creditor vel debitor vendit pignus](#)
- [XXIII. Creditor potest inpignorare rem quam habet in pignore alii](#)
- [XXIII. Quando creditor potest vendere pignus](#)
- [XXV. Si creditor plus vel minus vendit pignus quam sit in debito](#)
- [XXVI. Si creditor fecit talem conventionem omni debitori quod venderet pignus, si non pagaret usque ad certum tempus](#)
- [XXVII. Res de qua est placitum inceptum non debet vendi](#)
- [XXVIII. De promissionibus quas facit unus alii](#)
- [XXIX. Cui personae potest esse facta promissio, et que persona potest se obligare per stipulationem](#)
- [XXX. \[Si ego dimando aliquam stipulationem ad opus procuratoris mei ben valet illa stipulatio id est illa promissio\]](#)
- [XXXI. De poena quam aliquis promitti alii, si non faceret quod promisit](#)
- [XXXII. De quibus rebus potest fieri promissio et de quibus non](#)
- [XXXIII. Quando valet promissio et quando non](#)
- [XXXIII. De illo qui promittit aliquid post mortem suam](#)
- [XXXV. De illis promissionibus que non valent](#)
- [XXXVI. \[Sicuti non valet promissio quando non est ibi aliqua res naturalis\]](#)
- [XXXVII. Si aliquis promittit aliquid duobus hominibus, vel si quo promittunt uni](#)
- [XXXVIII. De firmantia quam unus facit pro alto, vel de illis qui praecipunt ut aliquis faciat firmantiam pro se vel pro alio](#)
- [XXXVIII. Quod aliquis potest facere firmantiam pro alio sine aliquo mandamento](#)
- [XL. Si firmantia pagavit illud quod non debuit](#)
- [XLI. De solutionibus, hoc est de pagamento, et quomodo ille qui est obligatus de aliqua re potest liberari](#)
- [XLII. De evictionibus, hoc est que dicitur est, si res quam utendidi tibi est tibi evicta](#)
- [XLIII. De expensa que fuit facta in re quam aliquis petit](#)
- [XLIII. Quis tenetur de evictione et de damno](#)
- [XLV. Ille qui vendit pignus non tenetur de evictione nisi in duobus casibus](#)
- [XLVI. Quando aliquis potest dicere de evictione et quando non](#)
- [XLVII. Si tu perdis rem quam dedi tibi tua culpa, non poteris redire ad me](#)
- [XLVIII. Si plures habent rem communem et unus vendit eam alii](#)
- [XLIX. Si ego recomparo hominem a sarracenis, quam dicituram habere debeo in eo](#)
- [L. De longa consuetudine](#)
- [LI. De donationibus](#)
- [LII. Si donatio est facta ultra D soi](#)
- [LIII. Quando valet dociatio que est ultra D soi](#)

- [LIIII. Quantum potest donare unus alii](#)
- [LV. Si aliquis donavit cartam alii](#)
- [LVI. Si ego retineo usumfructum illius rei quam tibi donavi vel vendidi vel dedi in dotem](#)
- [LVII. Si unus donavit aliquam rem alii et fecit ei aliquam conventionem](#)
- [LVIII. Quam diricturam habet ille cui fuit donata aliqua actio](#)
- [LIX. Filius vel filia qui sunt in potestate sui patris vel avi nichil possunt dare alii](#)
- [LX. Quando filius vel filia possunt donare alii](#)
- [LXI. Quando ille qui donavit aliquam rem alii tenetur de evictione et quando non](#)
- [LXII. Quae sunt justae causae per quas potest destrui donatio quam facit unus alii](#)
- [LXIII. Quando patronus potest destruere donationem quam fecit liberto](#)
- [LXIII. De donationibus que fiunt per occasionem mortis](#)
- [LXV. Quot modis aliquis potest donare alii occasione mortis](#)
- [LXVI. Quot modis potest destrui donatio que est facta causa mortia](#)
- [Incipit liber VIII](#)
 - [I. De rapina](#)
 - [II. De forfacto quod faciunt duo homines vel plures se sciente](#)
 - [III. De illo malefico quod aliquis facit alii per occasionem ignis](#)
 - [IIII. De illo homine qui se sciente misit ignem in civitate](#)
 - [V. De illis arboribus que sunt incisae occultae](#)
 - [VI. De injuria quam facit unus alii](#)
 - [VII. \[Omnes homines possunt recipere iniuriam per se et per alios\]](#)
 - [VIII. De illo vituperio quod aliquis facit feminae maritatae](#)
 - [IX. Quomodo debet intelligi vituperium quod unus facit alii](#)
 - [X. De injuria quam aliquis facit nuruit mee](#)
 - [XI. Quamuis ego percussissem te, non poteria aliquid dicere](#)
 - [XII. Injuriam potest aliquis petere pro se et pro alio](#)
 - [XIII. Si aliquis dixit malum de alio, non tenetur, si ipse dixit verum](#)
 - [XIIII. Quot modis aliquis homo potest facere injuriam alii](#)
 - [XV. Quae injuria est grandis et gravis](#)
 - [XVI. De injuria quae est facta servo alicujus](#)
 - [XVII. De injuria quam facit servus meus alicui](#)
 - [XVIII. Quomodo aliquis homo facit injuriam alii](#)
 - [XVIII. Si plures faciunt injuriam alii](#)
 - [XX. Quis homo tenetur de injuria quae est facta alii](#)
 - [XXI. \[Dimandamentum de injuria non durat ultra annum utilem\]](#)
 - [XXII. Quam emendationem debet facere ille qui fecit injuriam alii](#)
 - [XXIII. Quam poenam debet habere ille qui violavit sepulturam](#)
 - [XXIIII. Quam poenam debet habere ille sepelivit hominem mortuum in civitate](#)

- [Index](#)
- [Erster Anhang](#)
- [Zweiter Anhang](#)
- [Register](#)